

HAKAN GÜNDAY ROMANLARINDA AFORİZMALAR

Caner KERİMOĞLU*

ÖZET

Bu makalede Hakan Günday'ın romanlarındaki aforizmalar incelenmiştir. İlk olarak giriş bölümünde aforizma kelimesinin kökeni, Türk edebiyatında aforizma türünün yeri, Hakan Günday ve Günday'ın romanları hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Ardından inceleme bölümünde romanlardaki aforizmalar sınıflandırılmıştır. Aforizmalar tematik başlıklara göre sıralanmıştır. İnsan, zaman, mekân, iş, örgütlenme, din-ulus, iletişim ve diğer kavramlar olmak üzere 8 başlık belirlenmiş ve aforizmalar bu 8 başlığa göre listelenmiştir. İnceleme sonucunda aforizmaların bu başlıklara dağılımı şu şekilde olmuştur: İnsan başlığı altında 55, zaman başlığı altında 30, mekân başlığı altında 5, iş başlığı altında 24, örgütlenme başlığı altında 15, din-ulus başlığı altında 12, iletişim başlığı altında 9, diğer kavramlar başlığı altında 23. Çalışmada Hakan Günday'ın romanlarında geçen toplam 173 aforizmaya yer verilmiştir

Anahtar Kelimeler: Aforizma, Hakan Günday, Türk romanı.

APHORISMS IN THE NOVELS OF HAKAN GÜNDAY

ABSTRACT

In this article, aphorisms in the novels of Hakan Günday are studied. Initially, in introduction some information about the etymology of the word "aphorism", the place of aphorisms in Turkish literature, Hakan Günday and Günday's novels is given, and then aphorisms in the novels are listed. Aphorisms are listed according to thematic titles. 8 titles are identified as human, time, place, business, religion-nation,

---

* Yard.Doç.Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, canerkerimoglu@yahoo.com

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

organization, communication and other concepts. Distribution of aphorisms is as follows : Human 55, time 30, place 5, business 24, organization 15, religion-nation 12, communication 9, other concepts 23. This article includes 173 aphorisms in Günday's novels.

Key Words: Aphorism, Hakan Günday, Turkish Novel.

1. Giriş

1.1. Aforizma

Kökeni Eski Yunanca (*ap-* ‘ayırarak’ öntakısı ve *horos* ‘hudut’ öğelerinden oluşan *aphorizeyn* ‘tahdit etmek, ayırmak’ kelimesinden gelen) *aporismos*’a dayanan ve kaynaklarda Türkçeye Fransızcadan girdiği ifade edilen aforizma kelimesi için vecize, özdeyiş gibi karşılıklar verilmiştir (TS 2005, 26; Tietze 2002, 105). Bir gerçeği veya prensibi özlü olarak ifade eden kısa açıklama şeklinde tanımlanan (McCutcheon 2005, 258) bu edebî formu, kendisi de en önemli aforizma yazarlarından biri olan Friedrich Wilhelm Nietzsche “Benim arzum başkalarının bir kitapta anlattığı şeyi, on cümlede anlatmaktır.” diyerek kullanım biçimine uygun olarak açıklar.

Türk edebiyatında “mısra-ı berceste, vecize, atasözü” gibi ifade biçimleri özlü söz söyleme başlığı altında değerlendirilebilir. Özellikle elfâzı az, mânâsı çok kelâm şeklinde tanımlanan (Tâhîr-ül Mevlevî 1973, 179) vecize, bu alanın en yaygın türlerinden biridir. Batılılaşma hareketlerinin sonucu olarak Türk edebiyatına giren pek çok yenilik gibi aforizma terimi de geleneğe eklenmiş, daha önce benzer ifade biçimleri için kullanılan vecize teriminin kullanım alanını da kapsayarak yaygınlık kazanmıştır.

Batı geleneğindeki gibi yalnızca bu amaçla yazılmış çalışmalar Türk edebiyatında yok denecek kadar azdır. Bugün aforizma olarak kabul gören pek çok ifade genellikle yazarların şiirlerinden, romanlarından alınmıştır. Cenab Şahabettin’in Tiryaki Sözleri (1918) adlı eseri yalnızca bu amaçla hazırlanmış ilk derli toplu çalışma sayılabilir. Batı edebiyatında özellikle felsefe ile yakın bir ilişki içerisinde olan aforizma formu Nietzsche, Schopenhauer, Shaw, Kafka gibi yazarlar tarafından sıklıkla kullanılmış, düşüncenin çarpıcı ve kolay hatırlanır bir biçimle sunulması nedeniyle de önemsenen ve sık başvurulan bir anlatım yolu olmuştur.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

1.2. Hakan Günday ve Romanları

1976 Rodos doğumlu yazar Hakan Günday ilk eseri olan *Kinyas ve Kayra*'yı 2000 yılında yayımlamıştır. “Kara edebiyat, yer altı edebiyatı vb.” isimlerle adlandırılan bir edebiyat alanı içerisinde değerlendirilen ve anarşist/varoluşçu bir atmosfer çizen romanlarıyla felsefeye çok yakın bir çizgide ilerlemiş, çeşitli yazarlarca bu türün Türkçedeki en önemli temsilcileri arasında gösterilmiştir (Varlık 2005, 14-24).

Batı edebiyatında özellikle Louis Ferdinand Celine'den etkilendiğini ifade eden Günday, bir gazetede kendisiyle yapılan bir röportajda, Celine'nin 1932'de yazdığı ve Türkçeye 2002 yılında çevrilen *Gecenin Sonuna Yolculuk* adlı romanı için “kutsal kitabım” nitelemesinde bulunur (Çobankent-Çelikkın 2001). Celine'nin bu eseri de aforizma kullanımı bakımından zenginliği ve yer altı edebiyatının temel eserlerinden biri olması bakımından dikkat çekicidir.

Hakan Günday'ın diğer romanları yayımlanma sırasıyla şunlardır: *Zargana* (2002), *Piç* (2003), *Malafa* (2005), *Azil* (2007), *Ziyan* (2009).

1.3. Yöntem

Bu çalışmada yazarın yayımlanan 6 romanında belirlenen aforizmalar üzerinde durulmuştur. H. Günday'ın romanları aforizmaların yanında aforizma özelliği gösteren fakat aforizmadan daha uzun olan ifadeler bakımından da zengindir. Bu tür kullanımlar çalışmada inceleme dışı bırakılmıştır. Kendi içerisinde bir bütünlük gösteren, felsefi boyutu güçlü olan fakat aforizma olarak değerlendirilemeyecek kadar uzun olan bu tür ifadelere şu örnekler verilebilir:

“İnsanın kaderine öldürene kadar tecavüz etmeyi istediği gün, o kaçış fikrinin bir kara delik gibi zihnine gelip yerleştiği gündür. Yoksul olduğu için bilgiye ulaşamayanlardan, hayatı ve insanlığı sorgulayamayanlardan, en yüksek eğitim olanaklarının sunulduğu, delirmek için yeterli bütün malzemeye sahip çocuklara kadar bütün hayat tarzlarında, kaçış, rahatsız ama çekici bir yere sahiptir. Üzerinde fazla oturulamayan sert bir koltuk gibi. Anarşist yazarların okunması gerekmez yaşanan yerden kaçma fikrinin ortaya çıkması için. Paranın olup olmaması, bir kentte ya da bir kasabada yaşanması hiçbir şeyi değiştirmez. Bir insan ya gitmek ister ya da kalmak. Gidenler üzüntüyü çarşaf yapıp üzerine yatar ve o çarşafın üzerinde bin bir zevk içinde hayatla sevişir. Kalanlarsa vasat hayatlarını, bir ürünün taban ve tavan fiyatlarına benzeyen taban ve tavan duygular

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

çinde yaşayarak yerleşik düzenin sokak lambaları haline gelir... (Z 2002, 48-49).

'No taxation without representation.' *'Temsil yoksa vergilendirme de yok.'* *Demokrasilerdeki vergi sistemlerinde temel ilke budur. Evet, taşıt vergisi, katma değer vergisi ve buna benzer birkaç vergi ödedim. Ama hiçbir zaman gelir vergisi ödemedim. Bildiğim kadarıyla hiçbiriniz ödemediniz. Gelir vergisi, temel vergidir. Vergi tarihi onunla başlar. Kazandığının bir bölümünü, haklarının bir bölümünü devrettiğin, senin yerine seni korumakla sorumlu otoriteye verirsin. Ancak demokrasiler burjuvaların oyuncakları olduğu için kırılmasını engelleyen temsil sistemidir. Gereğine inandırmadığın bir vergiye temsilcin de inanmaz. Teoride yasama böyle işler. Şimdi, senin vergi yasası çıkaracak olan yasamada bir temsilcin var mı? Yok. Dolayısıyla ödeyeceğin bir vergi de yok. Bizler Meclis'in herhangi bir noktasında temsil ediliyor muyuz? Hayır. Demek ki vergi ödememiz için bir neden de yok (P 2003, 186-187).*

Bu tür ifadelerin de ele alınmasıyla romanlardaki aforizma ya da aforizmaya yakın ifadelerin sayısı makale sınırlarını aşan bir boyuta ulaşacak niceliktedir. Bu nedenle çalışmada söz konusu ifade biçimleri ayrı bir çalışmada ele alınmalı düşüncesinden hareket edilerek yalnızca aforizmalar ele alınmıştır. Aforizmalar tematik olarak 8 başlık altında sınıflandırılmıştır.

2. Aforizmaların Konulara Göre Sınıflandırılması

2.1. İnsan (Kadın, erkek, duygu, düşünce,davranış vb..)

1. Bir insanın beklerken yapabileceklerinin sınırı yoktur. Bazıları devlet başkanı, bazıları sihirbaz, bazıları da deli olur sıkıntıdan (KK¹ 2009, 36).

2. İnsanlar taşırlar insanları. Kundaktayken, tabuttayken. Hep taşıyacak birileri olur. Bazıları dostluktan, bazıları cepteki paradan, bazıları da içinde buldukları sistem bir gün onlara da taşınma sırasının geleceğini söylediği için taşırlar insanı... (KK 2009, 37).

3. Tercihlerimiz sorularımızdan gelir... Nasıl? sorusunu soranlar gerçek hayatın gerçek uğraşlarını en iyi öğrenenlerdir (KK 2009, 44).

¹ Kitapların kullandığımız baskıları ve çalışmadaki kısaltmaları makale sonunda belirtilmiştir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

4. Sadakat sadece kadın ile erkek arasında olmaz... (KK 2009, 57).
5. Harcanan kelimeler dışında kalan her şeydir, insanlık denilen yaratıklar tarihi. Söylenmeyen her şeydir. Akıllarda uçuşan bütün kavramlardır (KK 2009, 68).
6. Dile getirilemeyen aşk gibisi yoktur (KK 2009, 68).
7. Bir ülkenin vatandaşı başka bir ülkede kendi vatanına daha çok yaklaşır (KK 2009, 76).
8. Vatan özlemi, yemeklerin lezzetinde, bulunulan ülkenin insanlarına duyulan nefrette gizlidir. Dağdan gelip bayırdakini kovmak, dağa hasrettendir! (KK 2009, 76).
9. Yalnızlık kurşun geçirmez. Dostluk, aşk, aile geçirmez. Hiçbir şey geçirmez. Dışarıdan sokmadığı gibi içeriden de çıkartmaz. ... (KK 2009, 152).
10. İlkellik mıknatıs gibidir. Dev bir mıknatıs. Biz istemesek de vücudumuzdaki demir ona doğru gider (KK 2009, 176).
11. Yemek, uyumak, bağırsaklarımızdakileri çıkarmak dışında yaptığımız her şey fazladandır. Üremek dahil. Geriye kalan her şey uydurulmuştur. Dünya uydurulmuştur! Caddeler, evler, giysiler... Her şey... (KK 2009, 176).
12. Var olan en sağlam zırh insan vücududur. İçindekileri en iyi saklayan odur. Koridorlarında birikenlerin kokusunu bile yaymaz dışarıya. Deliliğin kokusunu, anormalliğin kokusunu duyamazsın yanında gazete okuyan adamın, otobüs durağında (KK 2009, 188).
13. Hissetmemek bir şey, bilmemek başka. Zihinsel ölüm bilmemekten geçer. Farkında olmamaktan. (KK 2009, 205).
14. Her uykusuzun kendine ait teorilerle dolu bir evreni vardır. İçinde hiçbir misafir bulundurmayan bir evren! Yaşarken ölmeyi, ölecek yaşamayı sadece uykusuzlar bilir. Gözlerinin altında biriken her küçük torba gördükleri hayaller ile doludur (KK 2009, 214).
15. Yatağı olmayan insanların birilerini dinleyecek kadar sabrı yoktur çünkü. İnsanın kendine verebileceği ne acılı cezadır uykusuzluk. Dayanılması en zor olanıdır. (KK 2009, 214).
16. Kadın suratını boyar. Çünkü suratı kendisine değil, güzelliğini takdir edecek olan erkeğe aittir. Kimse kendi yarattığı bir boku boyamaz! (KK 2009, 229–230).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

-
17. Her şeyin farkında olduğunu iddia eden adam, daha kendisinin farkında değildi (KK 2009, 253).
18. Ne kadar yalnızsan o kadar uzağa gidersin. Ne kadar terk edersen o kadar ölürsün... (KK 2009, 255).
19. Ama bil ki, zihnin cehennemindir. Sonsuza kadar yaşayacak. Senin gibi öldüğünde ise, sen orada olmayacaksın ne yazık ki! (KK 2009, 255).
20. Ne yapmak istediğini bilmemek kadar acı verici bir şey daha yoktur. Ne istediğini bilmemek insana verilmiş en yırtıcı işkence türlerindedir... (KK 2009, 262).
21. Kolay değildir yalnızlık. Öğrenilmesi gerekir (KK 2009, 264).
22. Tek bir nedeni yoktur insanları reddetmenin. Uzun süreçtir. Dokuz yalarında başlar ve gerçekten yalnız kalana kadar devam eder. Yalnızlık paranın çektiği dostluklarla, fahişelerle bozulur arada bir. Sonra hepsi biter... (KK 2009, 264).
23. Kimse uyandırmasın kimseyi. Herkes mutlu uyurken. En kötü kâbus bile iyidir hayatın kendisinden (KK 2009, 368).
24. Hayatım boyunca, belli bir mantık düzeyini de tutturmaya çalışmışım, ta ki mantıklı yolların da mantıksızlık kavşağına varabildiklerini görene kadar... (KK 2009, 398).
25. Mutluluğun, tatmin olmanın bir göz kırpması kadar kısa sürdüğünü anlamam zor olmadı. Uğruna hatalardan kaçınılacak bir bok değildi mutluluk! (KK 2009, 420).
26. Dünyanın en eski mesleği fahişelikse, dünyanın en eski hayal kırıklığı da aşkı... (KK 2009, 424).
27. Bütün yaşadıklarımızı hayal edebilseydik, gerçekten yapmamıza gerek kalmazdı (KK 2009, 430).
28. Mutlu olmanın ilk yolu taklidini yapmaktan geçer! (KK 2009, 525).
29. İnsanın tek gerçek özgürlüğü yalnızlığıdır (KK 2009, 547).
30. Dünya üzerinde iki tür insan vardır: Trafikte sarı ışığı görünce frene dokunanlar ve aynı sarı ışık karşısında gazı kökleyenler. (Z 2002, 16).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

31. İnsanlık, kendini öldüren ilk insan tarafından ihanete uğramıştır...Kendisini hamile bırakan insan kendisini doğurmuş ve bir tecavüz bebeği olarak atasının bıraktığı yerden ihaneti devralmıştır (P 2003, 11).

32. Piçler, âşık oldukları kadınların kendilerini kurtaracaklarını düşünür. Oysa hiçbir kadın dünyaya bir Piç kurtarmak için gelmemiştir (P 2003, 52).

33. Hayat seni öyle bir noktaya getirir ki kendini sevdiklerinle savaşırken ve nefret ettiklerine sevişirken bulursun. Üzülürsün. Pişman olursun. Sonra biraz zaman geçer ve tersinin bu dünyada işlemediğini anlarsın (P 2003, 55).

34. Belki de en korkunç şiddet buydu: durmak. İnsan kaçarken başkasının, dururken kendi kanında boğulur (P 2003, 56).

35. Oysa hayalet dediğin şey, yaşarken kazık attığın insanlar öldükten sonra duyduğun vicdan azabının sana oynadığı bir tiyatrodur. Vicdan azabı öyle bir hikâyedir ki, aynı hayaletler gibi adamı korkudan öldürür (P 2003, 120).

36. Sıfırdan hayatlarını yaratmış insanların hikâyeleri kadar hayatlarından bir sıfır yaratmış olanları de gösterişlidir (P 2003, 124).

37. Piçin bir tımarhane ya da hapishaneye kilitlenmemek uğruna sarf ettiği irade miktarı, sıradan bir insanın kansere çözüm bulmak, devlet başkanı ya da peygamber olmak için harcadığından fazladır... Bir karaktere sahip olabilmeleri için gereken iradeyi sadece nefes almaya harcadıkları için Piçler karakersizdir (P 2003, 135-136).

38. Doğaya zarar veren doğanın kendisidir. Düzeneği böyle çalışır (P 2003, 156).

39. Her çağın kendine ait doğallığı vardır. Bu çağın doğallığı da insanın üzerinde bir karakter taşıyamasıdır (P 2003, 156-157).

40. Doğallığın tek bir anlamı vardır: Düşüncelerini davranışlara dönüştürmek. Oysa bugün kimse doğal değil. Herkes sahte. Herkes yalancı (P 2003, 162).

41. Çok mutsuz sonların birinci şartı çok mutlu başlangıçlardır (P 2003, 175-176).

42. Yeteneğini, soytarılar gibi sergileyen insanları çok salak buluyorum. Oysa gerçek yetenek insanlara gitmez; insanlar ona gelir (P 2003, 185-186).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

43. İnsanın kullandığı ilk alet de başka bir insandı (Z 2002, 57).
44. Bu çağda mal, sahibini zayıflatır. Bu çağda savaşları, kaybedecek kadını olmayanlar kazanır. Bu yüzden erkek, olabildiğince derine gömer kadını (Z 2002, 159).
45. Özgürlük buydu! Kötü olduğunu unutabilmek. Gaddarlığını unutabilmek. Sadece günahlarını hatırlayanlar cehenneme giderdi (Z 2002, 218).
46. Her dilde tövbenin karşılığı vardı. Çünkü pişmanlık ilk insandan torunlarına mirastı (M 2007, 105).
47. Çünkü aşk, Akdeniz'in tuzlu suyunda gözlerini açamayan geçici körlere sunulmuş bir deliliktir. Takım elbiseli hasta bakıcılara tezgahtar denir (M 2007, 112).
48. Dürüstlükten vazgeçmenin tek nedeni düşünmeyi unutmaktır. Yalan söyleyerek gündelik sorunlarından kurtulan ve yüzeysel acılarını sonlandıran insanın ödeyeceği bedel, yalan söylediği için duyacağı pişmanlık acısıdır. Yüzeysel acı, pişmanlık acısının yanında diş ağrısı gibi kalır. İşte, insan, bu kadar basit bir hesabı bile yapamaz. Çünkü düşünmeyi unutmuştur (M 2007, 161).
49. Sevgi, tırmananları birbirine bağlayan bir halattı. Biri düşerse diğerlerinin hayatta kalması için halatın kesilmesi gerekiyordu. Ancak sevgi, kesilemeyecek kadar kalın bir halattı ve sonunda herkes düşerdi. Aptallar sevdikleriyle düşer, kötüler sevdiklerini aşağı çeker (A 2007, 19).
50. Ne kötüsün ne de iyi. Her şeyi düşünebilir, her şeyi hayal edebilir, ancak sadece seçtiklerini gerçekleştirebilirsin. Düşünce şeytandan, davranış Tanrı'dandır. Hangi düşüncenin davranışa dönüşeceğine karar verense insandır (A 2007, 24).
51. Rahat gibi görünüyorsan rahat olmaya çalışıyorsundur. Görüntün, hayalindir (A 2007, 77).
52. Duyguların, düşüncelerin en büyük düşmanı olduğunu öğrenmedikçe, duyguların, sadece birer kelimedenden ibaret olduğunu anlamadıkça, onların esiri olacak kalacak (A 2007, 94).
53. İnsanın amacı ve varlık nedeni, yaratarak yok olmaktır (A 2007, 95).
54. İnsan, iyiliğe yakın olan bir kötüydü (A 2007, 149).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

---

55. İnsanın iyiliğe yönelmesinin tek yolu, kötülükten kaçması olacaktı (A 2007, 172).

2.2. Zaman (Hayat, ölüm, doğum vb..)

1. İntihar nefsi müdafaaydı. Ama bunu başka birinin yapması çok daha asildi (KK 2009, 20).

2. Ölmek istemiyorum, çünkü Tanrı'yı da öldürürüm diye korkuyorum (KK 2009, 23).

3. Kurtulmaya gelmiyoruz dünyaya. Daha da saplanmak için buradayız. Dibine kadar. Onun için çürüyor bedenlerimiz ölünce (KK 2009, 66).

4. Mucizeler bitti. Doğmak yeterince mucizevî. Başka bir tane daha beklemek aptalca. Ölmek de ikincisi. Bunların arasında da hiçbir şey yok. Kimse beklemesin... (KK 2009, 67).

5. İnsan, insan olmaya geliyor dünyaya. Kesinlikle bir tercihi yok. Hiçbir şeyi seçmeden de gömülüyor toprağa. Yerin iki metre altındayken de bin bir böceğe lunapark oluyor daha önce bin bir dudağın öptüğü bedeni... (KK 2009, 113).

6. Yaşayarak intihar etmeyi seçenlere yardım edilemez... Bir stil meselesi. (KK 2009, 187).

7. Ölümlü olduğunu unutadıktan sonra ne gereği var anlamanın? Tutunsan da âşıklarına, zincirlesen de kendini dostlarına yine de gömülürsün toprağa (KK 2009, 188-189).

8. Dünya yuvarlak. Hayat da öyle. En derini aynı zamanda en yükseğidir hayatın. Nereden baktığına bağlı. Nerede doğduğuna. Doğduğun yerden ne kadar uzaklaştığına bağlı. Elindeki şişede ne kadar hayat kaldığına bağlı... (KK 2009, 216).

9. Bir fahişe ile bir rahibenin, bir canı ile bir polisin yan yana yattığı mezarlıklar bana, hayattaki tek gerçek, tek yalansız manzara olarak görünürdü. Ölümün de para gibi, yoktu dini (KK 2009, 271).

10. Çocuklarım olsaydı, içlerine on sekiz yaşlarına geldiklerinde patlayacak bir bomba yerleştirdim, diye düşündüm. İlk on sekiz yıldan sonrası tekrarlarla doluydu, hayatın. Ve ne yazık ki, her bir bokun tekrar olduğunu bilen bir hafızamız vardı... (KK 2009, 408-409).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

-
11. Hayatı yok etmenin zamanı asla gelmez. Çünkü bir saat sonra yaşayacaklarını bilemeyecek kadar insandır... (KK 2009, 452).
12. Biz insanlar, sadece iyi bir performans gösterip öyle ölmek istiyoruz. Yoksa, başka yapacak bir şey yok! (KK 2009, 503).
13. Hiçbir şey hayatın sonu değildir! Çünkü sen ölürsün, başkaları yaşar! (KK 2009, 507).
14. Hayat, mütevazı duyguların mütevazı sıfatlarla anlatılmasından ibaretti (KK 2009, 524).
15. Kapı ya açıktır ya değildir! Sadece iki tür hayat var. Sokakta görülenlerse bu ikisinin değişik tonları... (KK 2009, 535).
16. Adil olmayan her ölüme üzürlürler. İntihar adil değildir... (Z 2002, 52).
17. Sadece et yığınları kendini asar. Sadece onlar bileklerini keser ya da ilaçla ölmeye çalışır. Kafaya ateş etmek! İşte, yapılması gereken bu! Sadece düşünmekten yorulanlar beyinlerini öldürmek için şakaklarına dayarlar namlularını... Sadece düşünenler deler kafatasını (Z 2002, 182).
18. İntihar rakamlarının günümüz dünyasında bu denli yüksek olmasının başlıca nedeni hayatın zor ve insanların zayıf olması değil, insanların bir canlıyı öldürmeden insan olamayacakları gerçeğidir (Z 2002, 83-84).
19. Gelecek, geçmişin merhametine kalmıştır ve insan, ikisinin arasında bir kurbandır (P 2003, 58).
20. Hayat, tren raylarına benzeyen iki paralel çizginin arasında ilerler. Bu çizgilerden biri en alt diğeri en üst hayat kalitesini belirler. Çoğu insan bu çizgilere yaklaşmadan ölür. Yaklaşanlar ise çizgiden ayrılamaz, çünkü mıknatıs gibidirler (P 2003, 65).
21. Gelecekte bir şey beklemeyenler, mutluluklarını geçmişte yaratırlar (P 2003, 91).
22. İntihar, akla düşen bir damla asittir. Onunla yıkanmasını bilmeyen delik deşik olur ve erir. Bu yüzden intiharın eşliğinden dönen yoktur. Oraya varan orada yaşar. Oraya varan orada ölür (Zİ 2009, 113).
23. Zaten herhangi bir karar vermektense daima nefret etmişim. Dünya üzerindeki hayat, doğru kararı verdiğini zanneden gerizekalıların ürünü değil miydi? (Zİ 2009, 143).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

24. Hayatını kazanmak, onu bir yerlerde kaybetmiş olanlar içindi (Zİ 2009, 248).

25. İnsan düşünmez, düşündüğünü hayal eder. Akıl sadece Tanrı, beyinse bir çocuk tarafından korunabilir. İnsanı koruyansa ölümdür. Bir hayal organıyla yaşadığı sürece kendine zarar verecek olan insanı sonsuz acıdan kurtaran ölüm, doğumdan üstündür (M 2007, 121).

26. Dünya bir tezgahdır. Tezgahın hangi tarafında hayat olduğuydu ancak ölünce anlaşılır (M 2007, 210).

27. Ölümcül bir hastalığa sahip olan ile intihar etmekten yorgun düşenin ortak noktası, ilerleyen zamanda geri gidiyormuş gibi görünmeleridir. Ancak bu, ilerleyen bir trenin sadece son vagonuna kadar yürümeye benzer. Sonrası yoktur... (A 2007, 15).

28. Hepimizin bastığı yerde ceset var. Hepimizin altında bir ölü var. İnsanlık gömüldüğü yakınlarının üzerinde yürüyor. İnsanlık ölümün üstünde duruyor. Koşuyor, spor yapıyor... (KK 2009, 171).

29. Ve artık insanlık bir karar vermeli. Ya cenazelerde ağlamayacak ölülerine, ya da üzerine basmayacak, sevdiklerinin cesetlerinin beslediği toprağın! (KK 2009, 171).

30. Ne hayattan önce bir ölüm var, ne de ölümünden sonra hayat! (KK 2009, 170-171).

2.3. Mekân

1. Tek tavan gökyüzüdür. Gerisi her yerde aynı (KK 2009, 218).

2. Şehirler, hele İstanbul gibi ölçüsüzce büyük olanlar, hayvanat bahçesinden farksız (KK 2009, 218).

3. En geniş yerler hücreler. En büyük cennet, o daracık evler. Çünkü istila edilme ihtimali yok. Ve bunların dışında kalan her yer, ancak dişlerini biledikten sonra çıkabileceğin cehennemi sokaklar... (KK 2009, 365).

4. Doğrudur, Afrika ilkel ve haindir. Bir kitapta okuduğum gibi, dünyanın vajinasıdır. Başka bir kitapta okuduğum gibi ilk insanın doğduğu yerdir. İnsanoğlu, farkında olmadan kendi annesine tecavüz edendir. Hiçbir toplum tek başına ilkel, hain ve orospu olmaz. Böyle işler için en az iki toplum gerekir (Zİ 2009, 156).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

5. Antalya, dünya üzerinde kendine ait güneşi olan tek kenttir. Bu güneş ısıtmaz ama ıslatır. Kanser yapmaz ama kan kusturur. Irkçı bir orospu çocuğudur. Turisti bronzlaştırırken, çalışanı buharlaştırır. O kadar erken doğar ki geceyi kimse anımsamaz (M 2007, 27).

2.4. İş (Çalışma hayatı, ticaret, meslekler vb)

1. Para işi çok iyi işlemiş, hiç açığı olmayan bir dolandırıcılık numarası gibi. Yani sokak arasında çıkmış ve milyarlar bulaşmış koca bir yalan, gerçekle alakası olmayan bir dedikodu gibi. Ama her kim bunu ilk düşündüyse tekerleği bulandan, trampayı bulandan daha akıllı değildi belki ama ondan daha insan ve kurnazdı (KK 2009, 185).

2. Askerlik!... Devletin resmi uyandırma servisi. Adamı hayatının bir yerinde uyandırıyorlar (KK 2009, 232).

3. Eğer herhangi bir ülke, askere aldığı adamlara, kara kuvvetleri komutanlığı makamını hedef gösterebilseydi, belki daha geçerli olurdu askerlik... (KK 2009, 415).

4. Büyük şirketler de hayat gibidir. Yirmi dört saat çalışırlar. İnsanlar uyurken evlerine hırsızları yollayan hayattır. İnsanlar ölüyken paralarını işletenlerse şirketler. İki de durmaz. Sürekli açık bırakırlar ışıklarını (Z 2002, 65).

5. Vahşet de duruma göre değişen bir cinsiyete sahip. Para gibi. (Z 2002, 151).

6. Çalışan insan için diğer çalışan insanlar çok önemlidir. Bunun tek bir nedeni vardır: Para daima diğerlerindedir. Dolayısıyla onların hüküm sürdüğü dünyanın sırtında taşıdığı gelişmeleri gazeteden takip etmek, çalışan, insanlığın görevidir. Hafta sonları bu göreve o dünyanın sırtından çok, karın ve aşağı bölgesinde gelişenleri içeren ekleri okumak da dâhil olur (P 2003, 72).

7. Zaten bu öyle bir dünya ki, insanlar ancak bir milyon dolardan sonra özgür olur. O güne kadar herkes köledir (P 2003, 126).

8. Teoriye göre askerliğin temeli disiplindir. Teoriyi sırtından bıçaklayan pratiğe göreyse askerliğin temeli erlerdir (Zİ 2009, 17).

9. Zorunlu askerlik hizmeti süresince bir erin emir komuta zincirinden olabildiğince uzak kaldığı ve huzura benzer bir duygu hissetmesine neden olan iki an vardır. Bunlardan biri ateş

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

sahasında, hazırlıklar sona erince Ateş serbest! emriyle gelen yalnızlıktır. Tek duyulan, ateşlenen silahlardır. Üç mermi. Sonrasında hayat, kaldığı yerden devam eder. Erin, kendi başına bırakıldığı diğer ana ise nöbet denir. Soğukluk eksi otuz iki değilse, nöbet, iki saat boyunca zihnin ve bedenini acımayacağını bilmektir (Zİ 2009, 37).

10. Eğer bir pezevenk ya da politikacı değilse, bir erkeğin en çok konuştuğu dönem, zorunlu askerlik hizmetini yerine getirdiği günlere rastlar. Konuşuyorduk. Sürekli. Hiç durmadan (Zİ 2009, 49).

11. Emret komutanım, demek, emret öleyim demektir. Çünkü askerlik, ölmenin emredilebileceği tek meslektir. Hatta emre karşı gelmenin cezasının da ölüm olabileceği tek meslektir. Aslında herhangi bir meslekten o kadar uzaktır ki, tanımında harp sanatı kelimeleri geçer. Evet, bir sanat! Belki de en doğrusu bu. Çünkü sanat da askerlik gibi ilhamını ölümden alır (Zİ 2009, 67-68).

12. Dünyanın bütün ordularının bütün üniformaları aynı kumaştan dikilir...Görünmezlik kumaşı. İçine girdiğin anda kaybolursun. Seni kimse bulamaz (Zİ 2009, 138).

13. Turizmde sürekli mülkiyet hakkı yoktur. Saygı dahil her şey el değiştirir. Saygı dahil her şey kiralanır (M 2007, 19).

14. Tatil yapan insanlara hizmet edenin laneti, hizmet ettiği her kişinin tatilde olmasıdır (M 2007,30).

15. Yalan, turizmin doğasında vardır. Broşürlerde başlar... (M 2007, 38).

16. Turistler her şeye inanmak için valizlerini toplamış insanlardır... (M 2007, 37).

17. Türkiye’de sadece şanslı çocuklar çalışır. Şanssız olanlar av hayvanlarınıninkine benzer hayatlar yaşar ve kaçarlar. Etleri haşlanır. Buna sokak çocuğu söğüşü denir. Yeterince haşlandıklarında kovalamaya başlarlar ve avlanma sırası onlara gelir. Buna sokak çocuğu dövüşü denir (M 2007, 40).

18. Turizm, üzerinde sadece hayalperestlerin dans edebileceği bir pistti (M 2007, 44).

19. Tezgahtarlık ilk değil, son işidir. Herkesin tezgâhtar olduğu bir dünyada hiçbir şeye şaşırılmamak gerekir çünkü üreticilik dönemi sona ermiş, aracılık dönemi başlamıştır. Ancak aracılığın yan etkisiyse deliliktir (M 2007, 47).

20. Yeryüzündeki olanakların sınırlı oluşu ülkeleri doğal düşmanlar haline getirmiştir. Sıcak ya da soğuk savaşlar, insan kadar

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

eskidir. Turizm, doğal düşmanlıklar arasında savaşız var olmayı savunan bir ideolojidir. Çünkü savaşlarda güçlüler kazanır, oysa turizmde zayıfların da şansı vardır (M 2007,86).

21. Diploması ve turizm, insanlık olimpiyatının benzer kurallara göre oynanan iki disiplindir. İkisinde de disiplinsizlik şarttır. (M 2007, 101).

22. Anımsamayan ödemez (M 2007, 143).

23. Mal namussa, namus da maldır. Alınır, satılır. (M 2007, 150).

24. Çünkü turist, güneşle yaşıt olmak için, doğduğu yere kadar giden kişidir. Sarı doğup kırmızı batan güneş gibi, turist de beyaz gelip siyah gitmeye yemin etmiştir. Güneş batıdan doğana kadar turizm doğuya ait kalacak ve Antalya yanmaya devam edecektir (M 2007, 196).

2.5. Örgütlenme (Yönetim, siyaset, medeniyet vb)

1. Utanmadan özgürleşme adına, Koyun gibi olma! sloganları atarlar. Sürüden ayrıl! Gel bizimkine katıl! Ama bizde bir de, her koyun kendi bacağından asılıyor. Tek medeni tarafımız da bu... (KK 2009, 197).

2. Medeniyetten daha kötü bir şey varsa, o da medeni olmaya çalışan bir medeniyetsizlik... (KK 2009, 217).

3. Medenileşmenin bedeli, yerde yatanlarla ilgilenmemeyi öğrenmek (KK 2009, 225).

4. Ne geçebilirsin öbür tarafa, ne de duyurabilirsin sesini. Dünyanın en yüksek ve sağlam duvarı, televizyon ekranı! (KK 2009, 286).

5. Eğer bulunduğumuz yerde hâlâ bir McDonald's bulabiliyorsak, demek ki yeterince uzaklaşmamışızdır... (KK 2009, 461).

6. Biz insanlar, canımız acıdığı için medenileştik. İkisini de yaparken utandığımız için icat etmiştik yasaları, evlilikleri (KK 2009, 541).

7. Lider medenî olmayandı. Medenî olmadığı için liderdi. İçinde hâlâ atalarından miras asgarî bir vahşilik taşıdığı için hükmedebiliyordu evrimlerini tamamlamış benzerlerine (Z 2002, 101).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

8. Medeniyet duvarla başlar (P 2003, 145).
9. Medeni insanın ruhsal dengesini sonsuza dek kaybetmesine elektrik, kanalizasyon ya da iletişim sistemlerinin çökmesi değil, duvarların yıkılması neden olacaktır (P 2003, 145).
10. Günümüz siyaseti hayvanlara göre düzenlenmiştir. Hayvanlarla iletişim kurmanın iki yolu vardır: Kandırmak ve korkutmak (P 2003, 187).
11. Yoksulluk, düşmeden yürüyebilmesi için zenginliğin altına serilmiş kırmızı halıdır (Zİ 2009, 61).
12. Dünyayı deviren bir pehlivan bile olsan, dizlerin kesilmiş gibi devrilirsin. Devlet öyle bir binadır ki çöktüğü zaman altında sadece halk kalır. Yıkıntıların arasından çıkan tek ceset, halka ait olandır (Zİ 2009, 221).
13. Bir zamanlar Batı'yı Doğu'dan ayıran sadece Berlin Duvarı'yken artık ülke sayısı kadar duvar vardır. Ve o duvarlarda delik açmak için kime ne verilmesi gerektiği çok iyi bilinmelidir (M 2007, 58).
14. Ve dolayısıyla turizmi Üçüncü Dünya ülkelerine bırakmıştır medeniyet. İrzına geçtiği halklara karşılığını verebilmek için. Böylece rahat uyurlar geceleri. Vicdanları zencilerden, Kızılderililerden, Uzakdoğululardan, Araplardan korunur böylece... Bu ufak kazıklamalar bir zırhtır yüzyılın imparatorlarının vicdanlarına (KK 2009, 77).
15. Doğu, Batı'nın sırtıdır. Batı'nın zayıflığı, kendini sırtından bıçaklayabilecek kadar uzun kollara sahip ve kör olmasıdır (M 2007, 183).

2.6. Din-Ulus

1. Dünyada aslında iki ırk vardır. Dolandırılanlar ve tecavüz edilenler. Beyazlar dolandırılır. Onun dışındaki renklerinse ırzına geçilir aynı beyazlar tarafından. Böylesine bir döviz ya da yerel para alımında gerçekleştirilen küçük boyutlu dolandırıcılık, o ülkenin kadınlarından yer altı ve yerüstü zenginliklerine kadar her şeyine sahip beyazların göz yummak zorunda kaldıkları bir durumdur (KK 2009, 77).
2. Polonyalılar sinirlidir. Çünkü her gördüğü parlak nesneye koşan bir çocuk gibi dünya üzerindeki bütün siyasi rejimlere

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

koşmuş, hepsinden de büyük bir hayal kırıklığıyla dönmüşlerdir (Z 2002, 97).

3. Polonyalılar yarı insandır. Tek istisna, tabî ki Polonyalı Yahudilerdir (Z 2002, 97).

4. Yahudilik bir dinin değil, bir çocuk çetesinin adıdır (Z 2002, 97).

5. Yahudiler glükozlu ilaçlar gibidir, birbirlerinin zihnini açarlar (Z 2002, 98).

6. Gerçekte üç büyük din de dünyayı cehenneme çevirmek için ortaya çıkmıştır. Tek amaçları budur. Çünkü hayattan sonra sadece cennet vardır. İnsanoğlunun cenneti hak etmesi için cehennemden geçmesi gerekir. O cehennemden de üç ilahî din eliyle dünyada hüküm sürmektedir. Tanrı'nın mantığı budur (Z 2002, 183).

7. Çünkü Tanrı, insan, dünya ve hayatı öylesine amatörce bir araya getirmiştir ki insan, dünya ve hayattan nefret etmiştir (P 2003, 200).

8. Tanrı iyi niyetlidir ama yaratmak da iyi niyetten fazlasını gerektirir (P 2003, 200).

9. İngiliz asaleti, büyük bir yanlış anlaşılmalıdır, asker. O gri adada asil olan tek insan, William Blake'ti. Asaleti o kadar büyüktü ki kendisinden sonra yaşamış tüm İngilizlere yetti... (Zİ 2009, 228).

10. Tanrı'nın hâlâ tanrıtanımaz bir anarşist olduğunu düşünüyorum. Ve insanın da çamurdan üretilmiş bir maymun olduğunu. İkisi bir araya gelince mutlu bir son beklemek zor (A 2007, 85).

11. Allahsızlık, Allah'a mahsustur. İnsanın kaybetmekten korktuğu bir Tanrısı, ancak Tanrı'nın tükenmeyen insanları vardır. Dolayısıyla sorgulanması gereken Tanrı'ya atfedilen niteliklerdir. Tanrı'nın varlığı yerine iyiliği ya da kötülüğü hakkında kuşkuya düşmek gerekir. Unutmamak gerekir ki Allah'ın dediğinin olduğu bir dünyada yaşıyor ve her saniye ölen bebeklere tanıklık ediyoruz (A 2007, 150).

12. İnsanlığın sonu, din ve devletin yaratıldığı gün gelmiştir. Aileyse, din ve devlet yaratan bireyleri yetiştirmiştir (A 2007, 151).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

2.7. İletişim (Dil, sanat vb)

1. Kelimelerle ne kadar çok yapılacak şey var. Biraz uğraşmak yeter dünyanın bir yarısını diğer yarısına satmak için (KK 2009, 67)

2. İletişim diye bir şey yok. Fazla iyimser bir kavram. Hayatı renklendirmek için. Kim bilebilir kimin bir lafı inanarak söylediğini. Ya deliyse konuşan (KK 2009, 67).

3. Konuşarak bir yere varılamaz (KK 2009, 68).

4. Seni anlıyorum demek büyük bir yalandır. Kocaman bir yalan. Kimse kimseyi anlayamaz ve tanıyamaz dünyada (KK 2009, 188).

5. Ama biliyoruz ki, dil paranın peşindedir! Paranın gittiği her yere gider. Ortada Amerikan Doları varsa, İngilizce de vardır (KK 2009, 408).

6. Bence romanların iyi olup olmadıklarını anlamak için ikinci kez okumaya çalışmak lazım. Eğer okunabiliyorsa, iyi roman testini geçmiş demektir. Okunmuyorsa, en yakındaki ilkokulun kütüphanesine bağışlanmalıdır (P 2003, 47).

7. Bir de hangi sayfasından başlarsan başla, okuyabileceğin romanlar da vardır. Doğru roman testi için o da iyi bir yöntemdir. İlk okumadan sonra kitabı eline alırsın ve herhangi bir sayfasını açıp okumaya başlarsın. Sonra da istediğin yerde bırakırsın. Eğer o okuduğun birkaç sayfa sana bir şeyler düşündürdüyse roman iyidir (P 2003, 47-48).

8. İngilizce konuşmayı bilmenin bir yararı yok. Saymasını bilmek yeter. Çünkü İngilizce sadece para saymaya yarar (P 2003, 49).

9. Kendinden ilham alan kişi her şeyi yapabilir. Eseriyle karışmıştır. Neyin kurgu neyin gerçek olduğu anlaşılabilir. Bir sanat eseri olarak yaşar ve kendinden eser kalmaz (M 2007,171).

2.8. Diğer Kavramlar (Ahlak, denge, cinsellik vb)

1. Denge, insanoğlunun icat ettiği en vahşi kavramdır. İp cambazının kendini en iyi hissettiği an, kendini ağa bıraktığı andır oysa (KK 2009, 197).

2. Dengesizlik, gerçek duygusunun ve gerçeğin tek kapısıdır. Dengeyle hiçbir yere varılmaz. Ancak düşmeyi bilenler

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

köprüden, karşıya yüzülerek de geçilebileceğini öğrenir (KK 2009: 197).

3. Belki cennete, belki ipin gerildiği karşı tarafa varılır dengenin sonucunda, kabul ediyorum. Ama düşmemek için verilmiş mücadelelerin acısı ve tedirginliğiyle... (KK 2009, 197).

4. İyilik ile kötülüğün kesiştiği bir nokta yoktur. Yan yana dururlar birbirlerine dokunmadan. Ve dokunmadıkları yerde ben varım (KK 2009, 199-200).

5. Otorite sadece bilinenler üzerinde kurulduğu için, tanımayanlar doğal düşmanlardır... (KK 2009, 205).

6. Sıradanlıktan geçiyordu kurtuluşumuz (KK 2009, 510).

7. Bir girdabın içinde usulca dolaşmak çıkış yolunu bulmanın en kolay yöntemidir. Sakin ve sabırlı olmak gerekir. İtiraz ve isyanı gülünç bulan girdaplar sadece kanı soğuk olanlara açarlar çıkış kapılarını. Zamanın olmadığı yerde geç kalmak da yoktur. On altı yaşındakilerin önlerindeki hayatsa sonsuzdur (Z 2002, 149).

8. İnsanın maymundan geldiğinin kanıtı maymuna dönüşüyor olmasıdır (P 2003, 42).

9. Entelektüel birikim zehirli atıklara benzer (P 2003, 206).

10. Olgunlaşma, kimseye ve hiçbir şeye güvenmemeyi öğrenmektir (Zİ 2009, 42).

11. Evrim, boş bir ağızla doğup, gerektiğinde insan eti yiyecek kadar keskin dişlere kavuşmaktır (Zİ 2009, 42).

12. İnsanın topraktan geldiğinin kanıtı, her yıllık izninde ateş ve suya koşmasıdır (M 2007,196).

13. Kurallar buluşmaların gecikmesini yasaklar (A 2007, 20).

14. Kurallar, onların varlığını bilmeyenlere göre kader, diğerleri için pusuladır (A 2007, 20).

15. Bedenli ya da bedensiz her şeyin ve herkesin boyun eğdiği kurallar, yaratıcılığın sınırlarıdır (A 2007, 20).

16. Yunanlıların uydurduğu olimpiyatlar, savaştan önce kalmamış olanları ayakta tutmaya yarayan bir tür uyarıcı. Evine altın madalyalarla dönenin ülkesi patlamış bombaların altında. Ne fark

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

---

eder! Sporcuyuz. Yasal mücadele! Yasal dövüş! Yasal vahşet! Yasal sömürü! Spor! (KK 2009, 123).

17. Azınlıklar, ne etnik ne dinsel ne de renklere ilişkin olanlardır. Yeryüzü ve dışındaki tek azınlık, yanıtlardır. Her şeyi ve herkesi sorular yönetir. Evren nüfusunun çoğunluğu sorulardan oluşur. Soru ve yanıtların nadir evliliklerinden doğan melezler de bildiklerimizdir. Melezlerin ışığı neyi aydınlatıyorsa onu görürüz. Gerisi karanlıktır (A 2007, 20).

18. Tek spor sekstir. Herkes kazanır. Hepsi bu... (KK 2009, 123).

19. Seks, bir takım işi değildir. Seks bir gösteridir: Biri performansını sunar, diğeri de alkışlar (P 2003, 139).

20. Cinsel yakınlaşma hiçbir kelimenin erişemeyeceği hıza ve güce sahiptir (M 2007,77).

21. Suçtan daha güçlü bir tutkal yoktur (A 2007, 158).

22. Ahlak çoğunluğun görüşüdür, toplumsal sözleşmedir derler. Ve geceleri o çoğunluk yoktur. Ve o sözleşmenin altına bastıkları parmaklarını çok daha başka işlerde kullanırlar (KK 2009, 50).

23. Eğer insanlar da bitkiler gibi, hareketlerini emirlere uyarak yapsalardı hiçbir zaman eylemlerinden dolayı suçlanmazlardı. Tercihler yapabildiğimiz için suçlanıyoruz. Ya ahlakın içinde ya da dışındayız! (KK 2009, 410).

3. Sonuç

Hakan Günday'ın romanlarında belirlediğimiz toplam aforizma sayısı 173'dür. Bunların en büyük bölümü insana dair aforizmalardır, bu başlıkta 55 adet aforizma vardır. İkinci sırada 30 aforizma ile zaman ve hayata dair aforizmalar gelmektedir. İş yaşamı ile ilgili aforizmaların sayısı ise 24'tür. Örgütlenme başlığı altında 15, din-ulus başlığı altında 12, iletişim 9, mekân başlığı altında 5 aforizma vardır. Ahlak, cinsellik, denge gibi kavramları içeren ve "diğer kavramlar" adını verdiğimiz başlıkta 23 aforizma yer almaktadır.

Hakan Günday 2000'li yıllarda Türk romanında kendisini göstermiş genç bir yazar olarak kendine özgü bir roman dili kurmuştur. Bu dilin önemli bir boyutunu da aforizma kullanımı oluşturmaktadır. Ancak yazarın eserleri karakterler, işlenen temalar,

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

felsefi temeller bakımından da incelenmeye değer veriler sunmakta ve yeni Türk edebiyatının “yeniliğini” görmek ve araştırmak isteyenlerin ilgisini beklemektedir.

KAYNAKÇA

- ÇOBANKENT, Yeşim-ÇELİKKAN, Murat, (2001). *2000’li yıllarda Onları Okuyacağız*, 21.05.2001 Tarihli Hürriyet Gazetesi.
- MCCUTCHEON, Marc, (2005). *Descriptionary: A Thematic Dictionary (Facts on File Library of Language and Literature)*. USA : Facts on File.
- MEVLEVİ Tâhir-ül, (1973). *Edebiyat Lugatı*. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- TİETZE, Andreas, (2002). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı*. İstanbul-Viyana : Simurg Yayınları.
- Varlık (2005), “Türkiye’de Yer altı Edebiyatı Var mı?: Soruşturma”. Varlık Dergisi Şubat 2005: 14-24.

KISALTMALAR

- A GÜNDAY, Hakan (2007). *Asil*. İstanbul: Doğan Yay.
- KK GÜNDAY, Hakan (2009). *Kinyas ve Kayra*. İstanbul: Doğan Yay.
- M GÜNDAY, Hakan (2007). *Malafa*. İstanbul: Doğan Yay.
- P GÜNDAY, Hakan (2003). *Piç*. İstanbul: Doğan Yay.
- TS *Türkçe Sözlük* (2005). Ankara : Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Z GÜNDAY, Hakan (2002). *Zargana*. İstanbul: Doğan Yay.
- Zİ GÜNDAY, Hakan (2009). *Ziyan*. İstanbul : Doğan Yay.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*